

СЕПАРАЦІЯ В СІМЕЙНОМУ ПРАВІ: ЗА І ПРОТИ

Дем'янчук О.П.,

*студентка IV курсу Таращанського агротехнічного коледжу
імені Героя Радянського Союзу О. О. Шевченка*

Помітною новелою у Сімейному кодексі України, поряд з узаконенням фактичних шлюбів, є запровадження права подружжя на встановлення режиму окремого проживання (ст. 119 СК України). Ідея сепарації (від лат. «separatio» — відокремлення, розлучення, розділення) у сімейному праві виникла при розробці проекту Сімейного кодексу. Сепарація («відлучення від стола і ложа») є певним випробуванням, перед тим як наважитись розлучитися остаточно та розірвати шлюб. Поняття «сепарація» притаманне системам права багатьох країн Європи, наприклад, Франції, Швейцарії, Бельгії, Іспанії, Португалії, Данії, Фінляндії, Норвегії, Польщі. Застосовується він також у деяких країнах Південної Америки та окремих штатах США. [5]

Основною метою роботи є комплексний аналіз інституту режиму окремого проживання подружжя за сімейним законодавством України та з урахуванням цивільного законодавства, вивчення особливостей даного поняття та проблематика. Мета роботи полягала в наступному: визначити поняття режиму окремого проживання подружжя; вивчити особливості даного питання та порівняти з поняттям розірвання шлюбу, визначення проблематики та шляхів її подолання.

Об'єктом дослідження виступають правовідносини подружжя, що виникають в результаті запровадження режиму окремого проживання.

За національним законодавством інституту окремого проживання та розірвання шлюбу мають самостійний характер, оскільки рішення про розірвання шлюбу суд приймає, якщо його подальше збереження суперечить істотним інтересам одного з подружжя чи їхніх дітей, а підставою для встановлення режиму окремого проживання є, згідно зі ст. 119 СК України, неможливість чи

небажання дружини і (або) чоловіка проживати спільно. За відсутності взаємної згоди подружжя на встановлення сепарації волевиявлення одного з них має бути обґрунтованим. Наприклад, перебування одного із подружжя у тривалому відрядженні, на заробітках, його навчання в іншому населеному пункті не може слугувати обґрунтуванням вимоги про застосування судом цього інституту. Наприклад, часто ставлять запитання такого змісту: я одружений багато років, проте останнім часом наші стосунки з дружиною зіпсувалися. Але, зважаючи на досить тривалий час нашого подружнього життя, мені не хотілося б одразу розлучитися (все ще сподіваюся на налагодження відносин). Разом з тим, відчуюю, що жити у такому напруженні більше не можу. Друзі радять мені скористатися передбаченою у СК України можливістю встановлення режиму окремого проживання. Як його оформити, і взагалі, чи має це сенс (які правові наслідки встановлення такого режиму)?[4]

Дійсно, у ст. 119 СК України зазначено, що у разі неможливості чи небажання дружини і (або) чоловіка проживати спільно, за заявою подружжя або позовом одного з них суд може постановити рішення про встановлення для них режиму окремого проживання. Таким чином, дописувачеві необхідно подати спільну з дружиною заяву (а у разі її відмови — позов до суду) про встановлення режиму окремого проживання.[1]

Право вибору строку дії такого режиму належить позивачу із врахуванням думки відповідача. Суд може встановити режим окремого проживання без обмеження строку або обмежити його певним строком. Для припинення встановленого судом зазначеного режиму потрібна взаємна згода подружжя, що підтверджується поновленням сімейних відносин або їх припинення за заявою подружжя рішенням суду.

Стаття 120 Сімейного Кодексу передбачає **правові наслідки** режиму окремого проживання, а саме:

- встановлення режиму окремого проживання не припиняє прав та обов'язків подружжя, які встановлені Сімейним кодексом України і які дружина та чоловік мали до встановлення цього режиму, а також прав та обов'язків, які встановлені шлюбним договором;
- майно, набуте в майбутньому дружиною та чоловіком, не вважається набутиим у шлюбі

Режим окремого проживання торкається не лише майнових, а й особистих відносин подружжя. Це стосується встановлення походження дитини, народженої у період дії режиму окремого проживання подружжя. Відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 120 Сімейного кодексу дитина, народжена дружиною після спливу десяти місяців, не вважається такою, що походить від її чоловіка.[3, 139] З аналізу законодавства можна зробити і зворотний висновок: якщо дитина

народиться до спливу 10 місяців від дня набрання чинності рішенням суду про встановлення режиму окремого проживання подружжя, запис про народження буде здійснено за загальними правилами, встановленими для запису народження дитини, батько і мати якої перебувають у шлюбі. В такому випадку дружина та чоловік записуються батьками дитини в книзі реєстрації актів про народження за заявою будь-кого з них.[4] Встановлення режиму окремого проживання не припиняє прав та обов'язків подружжя, які встановлені також шлюбним договором. Якщо сторони передбачили в договорі певні умови, вони не звільняються від їх виконання і у разі встановлення судом режиму окремого проживання подружжя.

Виходячи із загального принципу сімейного права, закріпленого у ч. 2 ст. 7 Сімейного кодексу про те, що сімейні відносини можуть бути врегульовані за договором між його учасниками, можна вважати за можливе укладення різних варіантів шлюбних договорів, спрямованих на «обслуговування» режиму окремого проживання подружжя. Як уявляється, це можуть бути договори, укладені як до, так і під час дії режиму окремого проживання дружини і чоловіка. Не випадково, за кордоном однією з форм шлюбних договорів є саме договори на випадок окремого проживання подружжя. Не можна виключити можливість того, що подружжя звернеться до суду із заявою про встановлення режиму окремого проживання та одночасно – до нотаріуса про посвідчення шлюбного договору, в якому будуть встановлені правила щодо правового режиму їхнього майна на цей період.

Основний сенс режиму окремого проживання полягає у паралізації дії двох презумпцій: презумпції спільної сумісної власності на майно, придбаного у шлюбі та презумпції батьківства. Тому майно, набуте дружиною та чоловіком після встановлення сепарації, вважається особистою приватною власністю кожного з них. Щоправда, спір між ними може виникнути відносно часу його придбання, у зв'язку з чим відповідні документи слід зберігати. Після встановлення сепарації презумпція батьківства також триває ще десять місяців. Дитина, зачата після цього, не вважається такою, що походить від батьків, які перебувають у шлюбі. Батьківство щодо неї буде визначатися відповідно до ст. 125 СК України. Якщо дружина завагітніла після закінчення дії презумпції батьківства свого чоловіка, вона не має права на аліменти за ст. 84 СК України.[3, 139]

Для підведення підсумків про застосування в судовій практиці статей 119, 120 СК України слід навести в цій роботі роз'яснення Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» від 21 грудня 2007 року про наступне: «При застосуванні

положень статей 119, 120 СК судам необхідно враховувати, що інститути окремого проживання та розірвання шлюбу мають самостійний характер.

Рішення про розірвання шлюбу суд приймає, якщо його подальше збереження є неможливим, суперечить інтересам одного з подружжя чи їхніх дітей, у той час як підставою для встановлення режиму окремого проживання подружжя є неможливість чи небажання дружини і (або) чоловіка проживати спільно. За відсутності взаємної згоди подружжя на встановлення сепарації волевиявлення одного з них має бути обґрунтованим. Режим окремого проживання може встановлюватися судом не тільки за позовом одного з подружжя, а й за заявою подружжя, яке досягло спільної згоди. Вирішуючи заяву в порядку статті 119 СК, суд повинен встановити фактичні взаємини сторін і переконатися в доцільності сепарації для того, щоб узаконений спосіб окремого проживання не був формальним засобом вирішення спірних майнових питань». [2, 120]

Список використаних джерел

1. Сімейний Кодекс України від 10 січня 2002 року редакція від 04.06.2009 року
2. Апопій І.В. Сімейне право України: Навч. посіб. - К: Центр учбової літератури, 2010 - с. 120
3. Сімейне право України : підручник/ [Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін.] ; за заг. ред. В.І.Борисової та І.В.Жилінкової. – К.:Юрінком Інтер, 2004. – ст. 139
4. Інститут сепарації (режиму окремого проживання подружжя)[Електронний ресурс] – режим доступу: http://info-library.com/content/377_Institut_separacii_okreмого_projivannya_p_odryjja.html
5. Право подружжя на встановлення режиму окремого проживання подружжя [Електронний ресурс] – режим доступу http://barjust.at.ua/news/pravo_podruzhhja_na_vstanovlennja_rezhimu_okreмого_prozhivannja_ta_jogo_pravovi_naslidki/2011-12-01-200

Науковий керівник: Голобородько Н.В., викладач Таращанського агротехнічного коледжу імені Героя Радянського Союзу О. О. Шевченка